

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. XXXI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

A se, quin senilis anima in primis labris esset, nec magnâ vi distraheretur à corpore. Ignis qui valentem materiam occupavit, aquâ, & interdum ruinâ extinguendus est: ille qui alimentis deficitur, suâ sponte subsidit. Libenter hæc, mi Lucili, audio, non tamquam noua, sed tamquam in rem præsentem perductus. Quid ergo? non multos spectavi abrupentes vitam? ego verò vidi: sed plus momenti apud me habent, qui ad mortem veniunt sine odio vitæ, & admittunt illam, non attrahunt. Illud quidem aiebat tormentum nostrâ nos sentire operâ, quod tunc trepidamus, cum propè à nobis esse credimus mortem. A quo enim non est, patata omnibus locis, omnibusque momentis? Sed consideremus, inquit, tunc cum aliqua causa moriendi videtur accedere, quanto aliæ propiores sint quæ non timentur. Hostis alicui mortem minabatur: hanc cruditas occupavit. Si distinguere voluerimus causas metus nostri, inuenimus alias esse, alias videri. Non mortem timemus, sed cogitationem mortis: ab ipsâ enim semper tantumdem absumus. Ita si timenda mors est, semper timenda est. quod enim tempus morti exemptum est? Sed vereri debeo, ne tam longas epistolas peius quam mortem oderis: itaque finem facio. Tu tamen mortem ut numquam timeas, semper cogita.

EPIST. XXXI.

ET vota, & iudicia vulgi, spernendum: ad verum bonum eundem est. id autem, Scientia rerum, per quam vera & falsa noscas, peritura & mansura. Exemplis illustrat.

AGNOSCO Lucilium meum, incipit quem promiserat exhibere. sequere illum impetum animi, quo ad optima quæque, calcatis popularibus bonis, ibas. Non desidero maiorem melioremque te fieri, quam moliebaris. Fundamenta tua multum loci occupauerunt. tantum effice, quantum conatus es: & illa quæ tecum in animo tulisti, tracta. Ad summam, sapiens eris, si clauderis aures, quibus ceram parum est obdere. Firmiori spissamento opus est, quam vsum in fociis Vlixem ferunt. Illa vox quæ timebatur, erat blanda, non tamen publica: at hæc quæ timenda est, non ex vno scopulo, sed ex omni terrarum parte circumsonat. Prætervehere itaque non vnum locum insidiosâ voluptate suspectum, sed omnes vrbes: furdum te amantissimis tui præsta. Bono animo malè precantur. & si vis esse felix, deos ora, ne quid tibi ex his quæ optantur eveniat. Non sunt ista bona, quæ in te isti volunt congeri: vnum bonum est, quod beatæ vitæ causa & firmamentum est, sibi fidere. Hoc autem contingere non potest, nisi contemptus est labor, & in eorum numero habitus, quæ neque bona sunt, neque mala. Fieri enim non potest, ut vna res modò mala sit, modò bona: modò leuis & perferenda, modò expauescenda. Labor bonum non est. quid ergo est bonum? laboris contemptio. Itaque in vanum operosos culpauerim: rursus ad honesta nitentes, quanto magis incubuerint, minusque sibi vinci ac strigare permiserint, admirabor & clamabo, Tanto melior

16. NEC MAGNA VI.] Non hercules. ac cum Sophocle,

Συμπῶσα δαλαὶὰ σώματα ἐνὸς τε ῥοπῆ:

Pulsu leui iacent vetusta corpora.

Sicut matura poma sponte cadunt, cruda auelluntur: sic in iuvene, aut senè.

EPIST. XXXI. I. SIBI FIDERE.] A se pendere, & ex se nascentibus bonis: externa omnia contemptui habere.

2. CONTEMPTIO.] Subiungit meus liber: id est, non curare, cum oportet laborem subire. Glos.

Sographi, an Seneca sint, ambigo: illius magis.

3. VINCI AC STRIGARE.] Puto germanum esse, etsi libri serè, vitia confurgere. Quidam tamen ad illud præcunt, Guilielmo Pelisserio erutum & adscribendum. Est autem Strigare, militare verbum, de equis qui in Strigâ castrorum consistunt, & quiescunt. Inde longius ductum, & quoties vel in viâ interquiescunt, Strigare eos dicunt.

4. TANTO MELIOR.] Exclamandi laudandiq; formula, ut epist. LXXI. Tanto melior, tanto felicior.

5. Et

melior surge ⁵ & respira : & diuini istum vno, si potes, spiritu exsuperas. Generosos A animos labor nutrit. Non est ergo quod ex illo veteri voto parentum tuorum eligas, quid contingere tibi velis, quid optes : & ⁶ in totum, iam per maxima actio viro turpe est, etiamnum deos fatigare. Quid votis opus est ? fac te ipse felicem. facies autem, si intellexeris bona esse, quibus admixta est virtus : turpia, quibus malitia coniuncta est. Quemadmodum sine mixtura lucis nihil splendidum est : nihil atrum, nisi quod tenebras habet, aut aliquid in se traxit obscuri : quemadmodum sine adiutorio ignis, nihil calidum est, nihil sine ⁷ aere frigidum : ita honesta & turpia virtutis & malitiae societas efficit. Quid ergo est bonum : ⁸ rerum scientia. Quid malum est ? rerum imperitia. Ille prudens atque artifex, pro tempore, quaeque ⁹ repellit aut eligit. Sed nec quae repellit timet, nec miratur quae eligit : si modo magnus illi & inuictus animus est. Submitti te ac deprimi veto. laborem si non recuses, parum est : posce. Quis ergo, inquis, labor frivoluus & superuacuuus est ? in quem humiles causae vocauerint. non est malus, non magis quam ille qui pulchris rebus impenditur : quoniam animi est ipsa tolerantia, quae se ad B dura & aspera hortatur, & dicit : Quid cessas ? Non est viri, timere sudorem. Huc & illud accedat, ut perfecta virtus sit, aequalitas ac tenor vitae per omnia ¹⁰ consonans sibi : quod non potest esse, nisi rerum scientia contingat, & ars, per quam diuina & humana noscantur. Hoc est summum bonum : quod si occupas, incipis deorum esse ¹¹ socius, non supplex. Quomodo, inquis, isto peruenitur ? non per ¹² Peninum Graiumve montem, nec per ¹³ deserta Candaviae : nec Syrtes tibi, nec Scylla aut Charybdis, adeundae sunt : ¹⁴ quae tamen omnia transisti procuratiunculae pretio. Tutum iter est, iucundum est, ad quod natura te instruxit. Dedit tibi illa, quae si non deserueris, par Deo surges. Paream autem Deo pecunia non faciet : Deus nihil habet. ¹⁵ Praetexta non faciet : Deus nudus est. Fama non faciet, nec ostentatio tui, & in populos nominis dimissa notitia : nemo nouit Deum. multi de illo male existimant, & impunè. Non turba seruorum, lectica tuam per itinera urbana ac peregrina portantium : Deus ille maximus potentissimusque ipse ¹⁶ vehit omnia. Ne forma quidem & vires beatum te facere possunt : nihil horum ¹⁷ non C pati-

5. ET RESPIRA.] *Meus, & plures scripti, inspira: at Isf. Scaliger, restringa, vellet: ut aduersum sit illi Striga.*

6. IN TOTUM IAM.] *Variante libri, meus: in totum per maximè apto. Melius illo vulgato non occurrit.*

7. AERE FRIGIDVM.] *Stoicum dogma, Aërem primò frigidum esse. Vide me 11. Physf. Diss. xv.*

8. RERVM SCIENTIA.] *Socraticum est. δὲ εὐρεῖ καὶ ἐν μόνον ἀγαθὸν εἶναι, τὸν εὖ εἰς ἡμῶν κακὸν, τὸν ἀμαθίαν: qui dicebat, & vnicū Bonum esse, Scientiam: & vnicū Malum, Inscientiam: Laertius in Socrate: & huc omnino à Senecà adspicim. Stoici retinebant dogma, qui vniuersè definiunt, εἶναι μὲν ἀνοίας τὰς κακίας, ὡς αἰ ἀρετὰ εἰς εὖμα: Esse Vitia ignorantias illarum rerum, quarum scientia Virtutes sint. Inde Docti & Rudes, pro Bonis Malisque, nos 11. Manuduct. Dissertar. 1. Plura etiam in Ethicis.*

9. REPELLERET, AVT ELIGERET.] *Nec enim stultam ἀδιαφορίαν cum Aristone inducunt Stoici, sed ipsa Media discrimen suum habent, ut malis etiam qua non velis. Ego diffuse, Manud. 11. Diss. xxii.*

10. CONSONANS SIBI.] *Allusum ad Zenonis ὁμολογίαν, siue Conuenientiam, quam finem stantiebant. Vide Manuduct. 11. Diss. xv.*

11. SOCIVS, NON SVPPLEX.] *Nam sapiens scilicet par Deo: & quae talia superbi ac vanè Porticent-*

ses. Ponimus & resutamus, Manud. 111. Diss. xiv.

12. PENINVM GRAIVMVE.] *Ad Annibalis & Hercules transitus respexit.*

13. DESERTA CANDAVLÆ.] *Montana pars Macedonia, quae à Dyrrhachio incipit, Candavia dicitur: caes, saluosa, & deserta. Plinius: Candaviae montes dixit libro III. cap. xxiii. & Strabo dege καὶ δ' αὐτὰς, montem Candaviae: Lucanus, Candaviae saltus. In Ptolomaei tabulis videbis: & sunt qui diuidunt Macedoniam ab Illyrico. Strabo etiam ab aliâ causâ ea loca vasta ac deserta ostendit, libro vii. quod bellis & rebellionibus opida pleraque & habitationes diruta sint, nec ad id æui restituta.*

14. QUAE TAMEN OMNIA.] *Ergo & in prioribus locis alibi Procurator ? id est, in Gallia aut Macedonia? dicas, si consilio omnia nosser scripsit.*

15. PRÆTEXTA NON FACIET.] *Honos aut magistratus, ad quem aspiras. Nam de ambitiosis aut auariss est sermo.*

16. VEHI OMNIA.] *Muretus notat Sacrus nostris conuenire: Portans omnia verbo virtutis suae. Et sanè ipse Auriga, ipse Currus, ut ita dicam, est, quo machina haec mundi vehitur, ac sustentatur.*

17. NON PATITVR VETVSTATEM.] *Rectè tempore pereunt, aut flaccescunt. Sed & alio sensu libri quidam rectè: nihil horum patitur vetustatem, sine negatione: quod esset, nihil horum fert eum aut subsistit.*

18. QVOD

A patitur vetustatem. Quarendum est ergo ¹⁸ quod non fiat in dies deterius, cui non possit obstari. Quid hoc est? animus: sed hic rectus, bonus, magnus. Quid aliud voces hunc, quàm ¹⁹ Deum in humano corpore hospitantem? Hic animus tam in equitem Romanum, quàm in libertinum, quàm in seruum, potest cadere. Quid est eques Romanus, aut libertinus, aut seruus? Nomina ²⁰ ex ambitione, aut ²¹ ex iniuriâ nata. Subsillire in cælum ex angulo licet: exsurge modò, & te quoque dignum Finge Deo. Finges autem non auro, non argento: non potest ex hac materiâ ²² imago Deo exprimi similis. Cogita illos, ²³ cum propitij essent, fictiles fuisse.

EPIST. XXXII.

LAVDAT Lucilij solitudinem, & subductionem. Porro hortatur, nequis tempus eripiat, B illud tam breue & fugax. Contemnat etiam vulgaria vota.

IN QUIRO in te, & ab omnibus sciscitor, qui ex istâ regione veniunt, quid agas, ubi & cum quibus moreris. Verba dare non potes. tecum sum. Sic viue, tamquam quid facias auditorurus sum: imò tamquam visurus. Quæris, quid me maximè ex his quæ de te audio, delectet? quòd nihil audio: quòd plerique ex his quos interrogo, nesciunt quid agas. Hoc est salutare, non conuersari dissimilibus, & diuersa cupientibus. Habeo quidem fiduciam non posse ¹ te torqueri, mansurumque in proposito, etiam si sollicitantium turba circumbeat. Quid ergo est? non timeo ne immutent te, timeo ne impediant. Multum autem nocet & qui moratur, utique in tantâ breuitate vitæ: quam breuiorem inconstantia facimus, aliud eius subiade atque aliud facientes initium. Diducimus illam in particulas ac lancinamus. Propera ergo Lucili carissime, & cogita, quantum celeritati additurus fueris, si à tergo hostis instaret, si equitem aduentare suspicareris, ac fugientium premerere vestigia. Fit hoc. premeris. accelera, & euade. perduc te in tutum, & subinde considera, quàm pulchra res sit consummare vitam ante mortem, deinde expectare securum reliquam temporis sui partem: in possessione beatæ ² vitæ positum: quæ beator non fit, si longior. O quando videbis illud tempus, quo scies tempus ad te non pertinere, quo tranquillus placidusque eris, & craftini negligens, & in summâ tui fatietate! Vis scire, quid sit quod faciat homines auidos futuri? ³ Nemo sibi contingit. Optauerunt utique tibi alia parentes tui: sed ego tibi contra, omnium eorum contemptum opto, quorum illi copiam. Vota illorum multos compilant, ut te locupletent. quidquid ad te transferunt, alicui detrahendum est. Opto tibi tui facultatem, ut

vagus

18. QVOD NON FIAT IN DIES.] Perplexitas hic librorum. Meus, & quidam: quod non fiat in dies, cui non possit obstari. Alij, in dies eius quo non possit obstari. Alij, ei que non possit obstari. Certum, vulgatam interpolatam esse: an sic concinnandam? quod non fiat indigens eius, quod non proficit optari. Vel, quo non has indigens eius. Significaret, interna & vera bona querenda, ad quæ Votis non opus, sed Voluntate, & sunt in nobis. Sanè initio epistola contra Vota dictum: & omnino tale hic fuit.

19. DEVM IN HVMANO.] De hac locutione & sensu, ego vbertim Manuduct. 11. Dissertat. XIX. Item Physiol. 111. Dissert. VIII.

20. EX AMBITIONE.] Vt Eques, aut Senator.

21. EX INIURIA.] Vt libertinus aut seruus. Nam ab oppressione equalium, seruitus.

22. IMAGO DEO SIMILIS.] Atqui nos sumus scilicet: nonne & hoc Christiani dogmatist?

23. CVM PROPITII ESSENT.] Vetere imperio,

& paupertate: cum Roma moribus armisq. floretet. Nunc irati Dij videntur, & nos pessimi pessum paulatim imus.

EPIST. XXXII. I. TE TORQUERI.] A recto in prauum.

2. VITÆ POSITVM.] Quidam scripti, vitæ ponit: è quo velim, ponentem. Sententia est, Nec sapientem quidem vitam longam cupere, & diu esse in possessione Virtutis: quia Beatitudo tempore non crescit. Est inter Stoica paradoxa, & explicauit Manuduct. 111. Dissert. 111.

3. NEMO SIBI CONTINGIT.] Erasmus in Adagijs censet, Senecam respicere ad illud irutum Platonis, Neminem sibi nasci. Dij boni, quàm diuertit à nostri mente! quæ est, Homines distrahi, varia & vana agitare, optare: neminem apud se esse, & se contentum. Hoc autem facit Sapiens, qui sibi sufficit. Eo sensu, melius in scriptis: nemo sibi contingit presenti tempore. Est autem simile, quod mox sequitur: Opto tibi tui facultatem: ut tibi contingas, non alij & alia diripiant, ac possantur.

4. SIMVL